

Správa z odborného seminára Aktuálne otázky ekonomiky a politiky lesného hospodárstva SR 2015

Dňa 10. decembra 2015 sa vo Zvolene, v Národnom lesníckom centre - Lesníckom výskumnom ústave, konal pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Slovenskej lesníckej spoločnosti, odborný seminár pod názvom „Aktuálne otázky ekonomiky a politiky lesného hospodárstva SR 2015“. Tento seminár patrí k najvýznamnejším odborným podujatiam, ktoré NLC-LVÚ každoročne organizuje. Zorganizovali ho riešitelia projektu APVV-0057-11 VYNALES – *Výskum vplyvu neštátneho vlastníctva lesov na politiky súvisiace s lesníctvom* s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja.

Význam a tradíciu seminára potvrdzuje nielen pravidelnosť konania, aktuálne išlo o 14. ročník, ale najmä podnetnosť príspevkov a ich popularizácia v praxi prostredníctvom zborníka a webových stránok. Prostredníctvom odberateľov výskumu projektu VYNALES sa prednesené myšlienky dostávajú do verejného priestoru, aj mimo vlastníkov a obhospodarovateľov lesa. Rozhodujúci pre organizátorov je záujem z praxe, doložený hojnou účasťou, ktorá bola

tentokrát na hranici priestorovej kapacity usporiadateľov. Z celkovo 61 účastníkov tvorili polovicu zástupcovia neštátneho sektora, vysoká účasť bola aj z radov zástupcov MPRV SR a štátnej správy.

Zámerom organizátorov bolo koncipovať program tak, aby priblížil nové poznatky a riešenia problémov, ktorými žije lesné hospodárstvo na Slovensku. Cieľom seminára bolo prerokovať aktuálnu ekonomickú situáciu a politické problémy lesného hospodárstva a lesníctva SR. Osobitná časť programu sa venovala workshopu v rámci projektu VYNALES, zameraného na odporúčania pre neštátny sektor, majiteľov lesa a ich združenia.

V úvodnej časti odzneli referáty z oblasti ekonomiky LH, vplyvu daní a odvodov na hospodárenie lesných podnikov, informácia o výsledkoch 7. ministerskej konferencie o ochrane lesov v Európe, konanej v Madride a postupe vyčíslenia ekonomických dopadov uplatnenia osobitného režimu hospodárenia v lesoch. Program pokračoval workshopom o faktoroch ovplyvňujúcich politickú moc združení neštátnych vlastníkov lesa na Slovensku.

Obr. 1. Ing. Milan Dolňan prezentoval na workshope stanovisko Rady združení nešťátnych vlastníkov lesov

Obr. 2. Diskutuje riaditeľ odboru lesníckych stratégií, ekonomiky lesného hospodárstva a spracovania dreva SLSD MPRV SR, Ing. Ivan Wolf

Seminár otvoril riaditeľ Národného lesníckeho centra - Lesníckeho výskumného ústavu Dr. Ing. Tomáš Bucha, diskusiou usmerňovala a workshop viedla Ing. Zuzana Sarvašová, PhD.

Prvý úvodný referát námestníka generálneho riaditeľa Národného lesníckeho centra Ing. Miroslava Kovalčíka, PhD. odznel pod názvom *Ekonomické výsledky lesného hospodárstva SR v roku 2014*. Okrem ekonomických výsledkov LH za rok 2014 predstavil aj vývoj vybraných ekonomických ukazovateľov za obdobie rokov 2005–2014. Ekonomické výsledky LH SR v roku 2014 boli poznačené najmä vyššou ťažbou surového dreva o približne 1 mil. m³, čo zlepšilo všetky ekonomické ukazovatele. Celkové tržby LH dosiahli v roku 2014 hodnotu 532,9 mil. € a oproti minulému roku vzrástli o 13,2 %. Hodnota dodávok sortimentov surového dreva vzrástla o 11,5 %. Najvýraznejšie sa to prejavilo pri piliarskych guľatinových sortimentoch dreva, kde bol nárast až o 14 %. Pri vlákninových sortimentoch hodnota dodávok vzrástla o 9,6%. Naproti tomu, hodnota dodávok palivového dreva klesla o -14,8%. V roku 2014 dodali subjekty obhospodarujúce lesy na Slovensku na trh 9 168 tis. m³ dreva a medziročne vzrástli dodávky dreva na domáci trh o 1 133 tis. m³ vyššie. Lesné podniky vyviezli priamo 432 tis. m³ surového dreva v celkovej hodnote 25 mil. €. Priemerné speňaženie dreva v LH SR v roku 2014 bolo vo výške 47,44 €/m³. Výsledky kapitálového účtu poukazujú stále na nedostatočné zdroje na obnovu investičného majetku, hlavne mechanizačných prostriedkov, ktoré obmedzujú realizáciu nevyhnutných technicko-ekonomických, ale aj ekologických opatrení a následne ovplyvňujú nákladovosť výrobného procesu. V lesnom hospodárstve pôsobí aj silná podnikateľská sféra, ktorá poskytuje služby pre obhospodarovateľov lesa. Ich hodnota dosiahla v roku 2014 výšku 210 mil. €. Lesnícko-drevársky komplex dosahuje ročne tržby zhruba 3,5 mld. €, zamestnáva 40 tis. pracovníkov a tvorí 2,2 až 2,3 % HDP SR.

Od roku 2016 preberá Slovenská republika od Španielskeho kráľovstva na najbližšie štyri roky predsedníctvo *FOREST EUROPE*, ktoré je najvyšším politickým grémium európskych ministrov zodpovedných za lesné hospodárstvo. Na Národnom lesníckom centre vo Zvolene bude koordináčna jednotka procesu – Liaison unit Bratislava. Aké sú úlohy Liaison unit Bratislava (LUB) a čo vyplynulo zo 7. ministerskej konferencie v Madride, ktorá sa konala v októbri referovala Ing. Lucia Ambrušová, PhD. Cieľom *FOREST EUROPE* je vytvoriť paneurópsku platformu na formuláciu spoločných stratégií k aktuálnym problémom lesníctva a ochrany lesov v Európe v záujme zabezpečenia trvalo udržateľného obhospodarovania lesných zdrojov regiónu a ich ďalšieho rozvoja. Hlavnými úlohami LUB bude organizácia oficiálnych zasadnutí procesu *FOREST EUROPE*, spravovanie agendy, príprava dokumentácie na tieto zasadnutia, návrh zadávacích podmienok pre činnosť špecializovaných pracovných skupín pôsobiacich v rámci procesu, komunikačné a propagačné aktivity a zabezpečenie tzv. styčného bodu pri komunikácii medzi zainteresovanými stranami procesu. Predsedníctvo v procese *FOREST EUROPE*, ktoré Slovenská republika prevzala na obdobie rokov 2014–2021, má pre Slovenskú republiku významný propagačno-prezentačný potenciál a to nielen v rámci európskeho geopolitického regiónu, ale aj v medzinárodných inštitúciách a procesoch s globálnou pôsobnosťou. Na základe doterajších skúseností je možné uviesť, že v čase umiestnenia koordináčnej jednotky v meste predsedajúcej krajiny, je toto mesto považované medzinárodnou lesníckou verejnosťou za „hlavné mesto európskeho lesníctva“. Pre SR je preto predsedníctvo príležitosťou na zviditeľnenie sa v celkovom medzinárodnom kontexte. Na vnútroštátnej úrovni má predsedníctvo významný potenciál pri zvyšovaní povedomia verejnosti o lesoch a lesníctve, ako aj význame medzinárodnej spolupráce v lesníctve a prínose medzinárodných lesníckych politík pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov.

Zatiaľ posledná, siedma konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe sa konala v Madride v dňoch 20. – 21. októbra 2015. Spolupredsedaми konferencie boli Isabel García Tejerina, ministerka poľnohospodárstva, výživy a životného prostredia Španielskeho kráľovstva, a Lubomír Jahnátek, minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. Na konferencii sa zúčastnilo približne 220 účastníkov vrátane ministrov zodpovedných za lesy a ďalších vedúcich predstaviteľov 39 európskych krajín a Európskej únie, ktoré sú signatárskymi stranami procesu, a 18 organizácií, ktoré majú štatút pozorovateľa v procese FOREST EUROPE. Predstavitelia signatárskych krajín prijali a podpísali 1 deklaráciu ministrov, 2 rezolúcie ministrov a 1 rozhodnutie ministrov.

Deklarácia ministrov z Madridu: 25 rokov spoločnej podpory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v Európe. Madridská deklarácia zaväzuje signatárske strany procesu FOREST EUROPE posilňovať úlohu lesov a ich trvalo udržateľné obhospodarovanie pri riešení globálnych výziev, akými sú agenda trvalo udržateľného rozvoja po roku 2015 vrátane rozvojových cieľov, boj proti zmene klímy, ochrana biodiverzity a boj proti dezertifikácii. Zároveň deklarácia zaväzuje signatárske strany monitorovať a podávať správy o pokroku pri implementácii strategických cieľov a cieľov pre európske lesy do roku 2020.

Rezolúcia ministrov z Madridu 1: Lesnícky sektor v centre zelenej ekonomiky zaväzuje signatárske strany k ďalšiemu posilneniu úlohy lesného hospodárstva a priemyslu spracovania dreva pri prechode spoločnosti na tzv. zelené hospodárstvo, ďalšiemu posilneniu sociálnych aspektov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov podporou zelených pracovných miest, vzdelávania a sociálnej inklúzie a rodovej rovnosti v lesníctve. Rezolúcia ďalej zaväzuje k začleneniu hodnoty lesných ekosystémov do zelenej ekonomiky podporou výmeny skúseností a informácií o metodikách v oblasti oceňovania a platieb za lesné ekosystémové služby, podporou politických prístupov na tieto účely, ako aj zvyšovaním úsilia k lepšiemu zohľadňovaniu hodnoty všetkých služieb lesných ekosystémov, v rámci politiky relevantných pre lesníctvo a ich nástrojov, vrátane národných lesníckych programov, trhových nástrojov a platieb za ekosystémové služby.

Rezolúcia ministrov z Madridu 2: Ochrana lesov v meniacom sa prostredí zaväzuje k implementácii opatrení zameraných na zlepšenie ochrany lesov pri zohľadnení meniacich sa podmienok prostredia. Záväzky adresujú vývoj celoeurópskych prístupov v ochrane lesa, zvyšovanie povedomia verejnosti o životne dôležitej úlohe trvalo udržateľného obhospodarovania ochranných lesov a pokračovanie adaptácie lesov na meniacu sa klímu. Na posilnenie spolupráce v celoeurópskom regióne sa signatárske strany zaviazali pokračovať v spolupráci v oblasti lesných genetických zdrojov prostredníctvom Európskeho programu pre lesné genetické zdroje (EUFORGEN). Súčasťou tohto rámca je aj záväzok na výmenu odborných znalostí a posilnenie spolupráce v oblasti prevencie proti prírodným rizikám vrátane lesných požiarov, záplav, invazívnych druhov a dezertifikácie.

Rozhodnutie ministrov z Madridu: Budúce smerovanie FOREST EUROPE potvrdilo postavenie a úlohu FOREST EUROPE ako dobrovoľného politického procesu na najvyššej úrovni pre dialóg a spoluprácu o politikách v oblasti

lesov v Európe. Rozhodnutie zdôrazňuje potrebu prehodnotiť proces FOREST EUROPE s cieľom reagovať na súčasné i nové výzvy a príležitosti, zachovať a posilniť jeho príspevok k trvalo udržateľnému hospodáreniu v lesoch v Európe. Signatárske strany sa dohodli preskúmať štruktúru procesu FOREST EUROPE, postupy a pracovné modalities s cieľom jeho zefektívnenia a zlepšenia podmienok pre účasť všetkých relevantných strán v ňom.

Dane – téma, aktuálna nielen v roku 2015. Prezentáciu *Daňovo-odvodové zmeny a ich vplyv na výsledok hospodárenia lesných podnikov* mala kolegyňa z Lesníckej fakulty TU vo Zvolene, Ing. Blanka Giertliová, PhD. Daňová sústava Slovenskej republiky je v neustálom vývoji, čoho dôkazom je aj rozsiahly počet noviel dotýkajúcich sa zákonov v daňovej a odvodovej oblasti. Rok 2015 bol významným z hľadiska viacerých legislatívnych zmien v oblasti daní z príjmu fyzických i právnických osôb. Po prvýkrát sa uhradzała tzv. daňová licencia pre právnické osoby, zmenil sa systém odvodov, došlo k zmene a sprísneniu uplatňovania viacerých skupín daňovo uznateľných výdavkov. Väčšina uvedených skutočností sa dotkla i podnikateľských subjektov z oblasti lesného hospodárstva. Významné zmeny nastali v postupoch odpisovania majetku. Došlo k zmenám počtu odpisovných skupín, a tým aj k preklasifikovaniu dlhodobého majetku pre tieto účely, zároveň sa obmedzila možnosť využitia zrýchlených odpisov. Nastali významné zmeny aj pri dani z motorových vozidiel. Výnos z dane nebude príjmom VÚC, ale stáva sa príjmom štátneho rozpočtu. Zmeny realizované v daňovej oblasti možno z hľadiska potreby konsolidácie verejných financií, ako aj z hľadiska zlepšenia výberu daní považovať za pozitívne. Na základe výsledkov analýzy možno konštatovať, že realizované opatrenia mali v prevažnej miere negatívny dopad na výšku daňových povinností analyzovaných subjektov v LH, a teda aj na objem ich disponibilných zdrojov tvorených z výsledku hospodárenia. Táto situácia má z dlhodobého hľadiska negatívny dopad na kreáciu vlastných zdrojov financovania na rozvoj, či na financovanie ekosystémových služieb.

Otázku, *aká je cena osobitného režimu hospodárenia v lesoch*, otvoril Ing. Ladislav Kulla, PhD. V zákone 326/2005 Z. z. o lesoch je osobitný režim hospodárenia zadefinovaný nepriamo v § 14 ods. 1: Lesy osobitného určenia sú lesy, ktoré boli za také vyhlásené a ktorých účelom je zabezpečovanie špecifických potrieb spoločnosti, právnických osôb alebo fyzických osôb, na ktorých zabezpečenie sa významne zmení spôsob hospodárenia oproti bežnému hospodáreniu. Ak návrh na vyhlásenie lesov osobitného určenia predkladá iná osoba ako vlastník lesa, musí tento obsahovať aj súhlas vlastníka alebo správcu s vyhlásením lesov osobitného určenia a dohodu o určení výšky a spôsobe poskytnutia náhrady za obmedzenie vlastníckych práv v dôsledku osobitného režimu hospodárenia. Náhrada za obmedzenie vlastníckych práv sa poskytuje na základe dohody o určení výšky a spôsobe jej poskytnutia. Všeobecne uznávaná metóda ekonomického hodnotenia v lesníctve je metóda čistej súčasnej hodnoty. Na jej základe a s využitím princípu fázových výrobkov bol s pomocou využitia aplikácie modelu SIBYLA predstavený postup ekonomického hodnotenia alternatív hospodárenia. Navrhnutý postup sa odskúšal na modelovom území uceleného komplexu 27 lesných porastov na

Výskumno-demonštračnom objekte Kysuce. Výsledky pilotného overenia metodiky založenej na čistej súčasnej hodnote lesa pri započítaní pestovných nákladov spojených so zakladaním následných porastov naznačujú riziko podhodnotenia dopadov osobitného režimu pri nedostatočne dlhom období hodnotenia, a to najmä v rubne zreých porastoch vstupujúcich do obnovy. Pre kratšie dohody navrhujú autori využiť zjednodušenú metódu vyčíslenia dopadov, založenú na čistej súčasnej hodnote existujúceho porastu, nezohľadňujúcu operácie spojené so zakladaním následných porastov, a ani ich hodnotu do celkovej finančnej hodnoty lesa. Takýto postup je ľahšie prakticky zvládnuiteľný, a aj menej časovo a finančne náročný. Jeho výsledky však prestávajú byť relevantné pre obdobia dlhšie ako 50 rokov, keď následné porasty začnú významne ovplyvňovať hodnotu lesa.

V programe sa pokračovalo *workshopom projektu VYNALES* a formát stretnutia sa zmenil. Na začiatku predstavil doc. Dr. Jaroslav Šálka výsledky výskumu, ktoré viedli k identifikácii faktorov ovplyvňujúcich politickú moc združení neštátnych vlastníkov lesov. Tieto výsledky spolu s teóriami slúžia k návrhu procesného modelu a formulácii odporúčaní pre organizácie neštátnych vlastníkov lesov a štátnu správu na úseku lesného hospodárstva. V snahe zvýšiť relevantnosť výstupov a záverov projektu VYNALES riešitelia pripravili priestor pre hodnotenie jednotlivých faktorov pomocou hlasovania. Prítomní boli rozdelení do troch skupín na základe príslušnosti k sektoru: neštátni majitelia a obhospodarovatelia lesov, reprezentanti štátnej správy a ostatní experti. Z referátu vyplynulo, že požiadavky členov združení a názory ich výkonných predstaviteľov sa neodlišujú v otázkach povinnosti členstva (ktoré odmietajú), požiadavkách na podporu

zo strany štátu (ktorú očakávajú) a nejasnosti v riešení financií (nemajú vlastné zdroje a cudzie sú limitované). Závažné rozdiely nie sú medzi štátnou správou a predstaviteľmi neštátnych vlastníkov lesov v otázkach potreby spolupráce. Tá je hodnotená ako potrebná a nedostatočná, tak v rámci lesníckeho sektora ako takého, ako aj vo vnútri neštátneho sektora LH SR. Práca s verejnosťou, využívanie nátlakových aktivít a lobovanie bolo hodnotené ako potrebné, ale okrajové celou vzorkou prítomných.

V následnej diskusii odzneli názory a odporúčania pre zlepšenie fungovania združení vlastníkov lesov a pre štátnu správu v súvislosti s podporou spolupráce s neštátnym sektorom. Výsledky workshopu sa vyhodnotili a sú súčasťou oponovanej záverečnej správy projektu VYNALES. Spätná väzba zo strany odberateľov výskumu je nesmierne dôležitá a posúva lesnícky výskum aj v oblasti ekonomiky a politiky bližšie k požiadavkám praxe.

Všetky prezentácie zo seminára, ako aj ďalšie súvisiace publikácie projektu VYNALES sú k dispozícii na webovej stránke www.ipoles.sk a plné znenia príspevkov sú publikované v zborníku *Aktuálne otázky ekonomiky a politiky lesného hospodárstva Slovenskej republiky 2015*.

Podakovanie

Táto správa bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0057-11.

Zuzana Sarvašová
Národné lesnícke centrum - Lesnícky výskumný ústav Zvolen,
T. G. Masaryka 2175/22, SK – 960 92 Zvolen,
Slovenská republika, e-mail: sarvasova@nlcsk.org